

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Dnro K2025-20
28.4.2026

Lausuntopyyntönnö: HE 51/2026 vp, asiantuntijakuuleminen 29.4.2026

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ULKOMAALAISLAIN JA RIKOSLAIN 17 LUVUN 7 B §:N MUUTTAMISESTA

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja rikoslain 17 luvun 7 b §:n muuttamisesta.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia.

Pyydettyä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Oleskeluluvan myöntämistä koskevassa järjestelmässä on erotettava toisistaan ensimmäiset oleskeluluvat ja jatko-oleskeluluvat. Oleskelulupa myönnetään aina ensin määräaikaisena, yleensä yhden vuoden mittaisena oleskelulupana. Usein myös ensimmäisen vuoden jälkeen myönnettävä jatko-oleskelulupa myönnetään yhden vuoden määräajaksi. Poikkeuksena tästä ovat Suomen kansalaisen perheenjäsenen jatko-oleskeluluvat, jotka myönnetään yleensä pidemmäksi aikaa.

Mikäli ensimmäistä oleskelulupaa hakevalle ei myönnetä oleskelulupa, hänet päätetään käännättää maasta. Käännättäminen on aina täytäntöönpantavissa heti, ellei hallinto-oikeus määrää täytäntöönpanon kieltoa. Poikkeuksen tästä muodostaa niin sanottu normaalissa menettelyssä käsitellyt kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset, jolloin hakija saa odottaa valituksen käsittelyn Suomessa ilman erillistä hallinto-oikeuden tekemää täytäntöönpanon kieltoa koskevaa päätöstä.

Mikäli maassa jo oleskeluluvalla asuneelle ei myönnetä jatko-oleskelulupaa, hänet päätetään karkottaa. Mikäli karkotus ei perustu rikoksiin tai kansallisiin turvallisuusperusteisiin, hän voi valituksen johdosta jäädä maahan odottamaan valituksen käsittelyä. Rikos- ja turvallisuusperusteisissa päätöksissä karkottaminen voidaan laittaa täytäntöön, ellei hallinto-oikeus määrää karkottamisen täytäntöönpanoa kiellettäväksi.

Tiedostettava ero käännättämisen ja karkottamisen välillä on se, että käännytettävällä ei ole ollutkaan oleskelulupaa Suomeen. Karkotettavalla taas on ollut oleskelulupa, mutta uutta oleskelulupaa ei ole jostakin syystä myönnetty tai voimassaoleva oleskelulupa, määräaikainen tai pysyvä, on jostakin syystä peruutettu. Tämän syy on rikokseen syyllistymistä tyypillisemmin se, että jonkun jatkoluvan edellytyksistä ei katsoa täyttyvän tai viime vuosina yleistyneempi tilanne, jossa hakija ei ole vastannut Maahanmuuttoviraston selvityspyyntöön riittävän kattavasti tai lainkaan, esimerkiksi sen vuoksi, ettei jostain syystä ole saanut tietoa selvityspyyntöstä. Tällöin ulkomaalainen on voinut saada oleskelulupatilanteensa ratkaistuksi esimerkiksi hakemalla oleskelulupaa uudelleen samalla tai uudella perusteella taikka esittämällä aikaisemmin puuttuvan selvityksen tai aikaisempaa kattavamman selvityksen uudessa hakemuksessaan.

Vaikutukset ulkomaalaisiin

Esityksellä on merkittäviä vaikutuksia Suomessa oleskeluluvalla asuville ulkomaalaisille, mukaan lukien työssäkäyvät tai yrittäjät perheineen sekä Suomen kansalaisten puoliset ja lapset. Kerran kielteisen jatkolupapäätöksen tai luvan peruuttamispäätöksen saanut ei voi enää saada uutta oleskelulupaa edes uudella hakemuksella ennen kuin on poistunut maasta. Esityksessä ei riittävästi perustella näin merkittävän muutoksen tarpeellisuutta maassa pitkään asuneiden ulkomaalaisten oikeuksien, kuten perhe-elämän suojan tai yksityiselämän suojan kannalta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla suojaa maassa pitkään asuneen yksityiselämää isäntämaassa, vaikka hänellä ei olisi perhettä (ks. esim. Maslov v. Austria).

Kaikkien työssä käyvien ulkomaalaisten kohdalla karkottamisen täytäntöönpantavuus vaikuttaa myös työnantajiin, jotka menettävät työntekijän 30 päivän kuluessa, sekä ulkomaalaisiin yrittäjiin, joiden yritystoiminta päättyy karkottamisen täytäntöönpanoon.

Yritystoiminnan äkillinen päättymisen 30 päivän kuluessa aiheuttaa tällaisen työnantajan palveluksessa työskentelevien jäämisen työttömäksi hyvin pikaisella aikataululla. Yritystoiminnan äkillinen päättymisen aiheuttaa taloudellisia menetyksiä myös esimerkiksi yrittäjän sopimuskumppaneille, tavarantoimittajille tai vuokranantajille. Näitä taloudellisia vaikutuksia esityksessä ei arvioida millään tavoin.

Psyykkisiä vaikutuksia ei arvioida lainkaan, esimerkiksi suomalaista peruskoulua mahdollisesti vuosia käyneille integroituneille lapsille, joiden koulunkäynti yllättäen päättyy 30 päivän kuluessa.

Vaikutukset hallinto-oikeuksiin

Tällä hetkellä ulkomaalainen toimittaa jatko-oleskelulupaa ja siihen liittyvää karkotusta koskevan valituksensa Maahanmuuttovirastoon 30 päivän määräajassa. Valituksen saavuttua Maahanmuuttovirastoon, se kirjataan UMA -järjestelmään ja se etenee hallinto-oikeuden käsittelyyn tavanomaisessa järjestyksessä ilman, että käsittelyssä olisi noudatettava erityistä kiireellisyyttä.

Muutoksen jälkeen valitukset Maahanmuuttoviraston päätöksistä toimitetaan aina hallinto-oikeuteen, koska valituksen yhteydessä on aina erikseen pyydetty karkottamisen täytäntöönpanon kieltämistä. Ainoan poikkeuksen tästä tulevat muodostamaan niin sanotussa normaalimenettelyssä ratkaistavat kansainvälistä suojelua koskevat asiat. Tämä muutos on käytännössä hyvin perustavanlaatuinen ja lisää merkittävästi hallinto-oikeuksien kiireellisenä käsiteltävien asioiden työmäärää. Käytännössä täytäntöönpanonkieltoa koskevat hakemukset ratkaistaan nykytilanteessa tapauksesta riippuen 1-5 päivän kuluessa.

Esityksen mukaan 1770 täytäntöönpanonkieltoa koskevan hakemuksen käsittelyyn tarvittaisiin hallinto-oikeuksissa arviolta yhden tuomarin ja yhden esittelijän henkilötyövuosi, jonka kustannusvaikutus olisi noin 200 000 euroa. (s. 47) Määrä tarkoittaisi, että hallinto-oikeuksissa tulisi käsiteltäväksi jokaisena arkipäivänä aikaisemmin ratkaistavana olevien täytäntöönpanonkieltojen lisäksi 7-8 täytäntöönpanon kieltoa koskevaa hakemusta. Esityksestä ei ole pääteltävissä, mihin arvio henkilötyövuosien lisäyksestä perustuu. Arvio vaikuttaa epärealistiselta. Yhden täytäntöönpanon kieltoa koskevan hakemuksen ratkaisemiseen kuluu yhdeltä esittelijältä ja yhdeltä tuomarilta arviolta yksi työpäivä. Realistisempi arvio henkilötyövuosien määrästä olisi ainakin 7-8 henkilötyövuoden lisäys ja sen mukaan kustannus 1 600 000 euroa.

Maahanmuuttoviraston kielteisten jatkolupapäätösten lisääntyessä vaadittavien resurssien määrä kasvaa. Koska ulkomaalaisasioiden määrät vaihtelevat hallinto-oikeuksittain, täytäntöönpanonkieltoa koskevien hakemusten määrän lisäys rasittaisi hallinto-oikeuksia epätasaisesti. Kun jo muutoinkin rajallisia resursseja tulee käyttää täytäntöönpanon kieltoa koskevien hakemusten käsittelyyn, valitusten käsittelyajat pitelevät entisestään.

Lopuksi

Ehdotetuille ulkomaalaislain muutoksille ei ole esitetty sellaisia tarpeeseen liittyviä perusteita, jotka ylittäisivät muutoksista aiheutuvat haitat ja vahingot. Suomen Asianajajat katsoo, että arvio esityksen taloudellisista vaikutuksista on puutteellinen ja arvio sen edellyttämistä oikeuslaitoksen tarvitsemista lisäresursseista on epärealistinen ja perusteiltaan epäselvä.

Helsingissä 28. päivänä huhtikuuta 2026

SUOMEN ASIANAJAJAT

Niko Jakobsson
Pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Ville Punto, Helsinki

Suomen Asianajajien lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 150 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu hallinto-oikeuden asiantuntijaryhmässä.